

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

חוקת-בלק
י"ב-י"ג תמוז
גליון מה (שמז)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

עש"ק חוקת בלק י"ב תמוז ה'תשמ"ו

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

כל שבט לוי גם בעלי מומין ד
ה' הוא הוא נחלתו בלויים ד
הבדלת כהונה אינו מצד שבט לוי ד
דעת ר"מ דכהנים מבאים ביכורים ואינם קורין ה
עבודת כהנים ולוויים זב"ז הוא משום זרות ה
לאו מינה לא מחריב לה ה
לרש"י כל מתנ"כ משלחן גבוה זכו ו
הפרשת מעשר אי הוה הרמה לה' ז
קיום כל תרי"ג מצות ז
שבט לוי מקבל גם הוא מה' י
החילוק בין כהנים ללויים מפשטות הכתובים י

ש י ח ו ת

האם ה' ליהושע בחירה, בעצת מרגלים י
כוונת המרגלים בדבריהם יא

ר מ ב " ם

טעה בכוונתו לתרום, בכמה? יב

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ברש"י ד"ה ואת בעירם (כ,ח) יג
עוד על פסוק זה כא
ברש"י ד"ה להקדישני (כ,יב) יג
ברש"י ד"ה ויתפלל משה (כא,ז) טו
נעברה נא בארצך (כ,יז) טז
את בגדיו (כ,כנ) יז
וישמע הכנעני (כא,א) יח
ויצא לקראת ישראל (כא,כד) יט
אל תירא אותו (כא,לד) יט
ואמרו המושלים (כא,כז) יט
וישמע קולנו (כט,ז) כא
את משכן ה' טמא (יטג) כב
יען לא האמנתם בי (כ,יב) כג
פעמים (כ,יא) כד
להקדישני (כ,יב) כד
ואיש אשר יטמא וגו' (יט,כ) כה

ויקדש במ (כ, יג) כו
 ולאבותינו (כ, טו) כז
 דרך המלך נלך וג' (כ, יז) כז
 פן בחרב (כ, יח) כז
 את בגדיו (כ, כז) כח
 ויעש משה (כ, כז) כח
 וינשכו (כא, ו) כח
 וביד חזקה (כ, כ) ל
 ברש"י ד"ה ויקחו אליך (יט, ב) לא
 וכל אשר יגע בו (יט, כב) לא
 וירעו לנו (כ, טו) לא
 פתורה (כב, ה) לב
 ארץ בני עמו (כב, ה) כד
 מלא ביתו כסף וזהב (כב, יח) כה
 לא אזכל עבור (כב, יח) כט
 עם שרי מואב (כב, כא) כ
 במשעול (כב, כד) כט
 כי ירט (כב, לב) כט
 ודם חללים ישתה (כג, כד) כ
 לעבור את פי ה' (כד, יג) יט
 עה"פ (כ, ח) כה
 עה"פ (כ, יג) כד
 עה"פ (כא, לג) יט
 בענין מי מריבה כג
 למה הוצרך משה לדבר אל הסלע כד
 מדוע מביא רש"י מיסדו של רבי משה הדרשן כה
 מענה על שאלות ברש"י (גליון) לב
 מענה על שאלות ברש"י (גליון) לג
 רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ! פנחס לד

כ ג ל ה

הקריאה בשבת לא' שהי' בא"י לה

ש ו נ ת

אין הדרשמתאים תמיד לפסוק לו
 סיפור אדמו"ר מהוריי"צ שאצל החוקר ישנו עולם אחד אבל
 אצלו ישנם ב' עולמות לו
 דיוקים במשנה פרק"א דש.ז. לז
 הקשר בין שיעורי החת"ת לשיעורי הרמב"ם לט

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. במ"ש בלקו"ש פ' קרח (סעי' ג'): און דער המשך
הלשון "כל שבט לוי" איז רש"י מפרש: "בין תמימין בין
בעלי מומין", ד.ה. דער פסוק איז דא ניט כולל גאנץ שבט לוי,
נאר "בין תמימין בין בעלי מומין" צווישן די כהנים, עכ"ל,
הפי' בזה כי החידוש דבעלי מומין שייך רק בכהנים, וכדפי'
בבאר בשדה דלא תימא דכיון דמתנות אלו הן חלק עבודתם ובעלי
מומין אינם עובדים, קמ"ל לרבות אפילו בעלי מומין עיי"ש,
ועי' גם בקיצור מזרחי שפי' דהו"א דכיון דעפ"י רוב נותנים
לתמימים שעובדים עבודה ומכפרים עליהם, ולא לבעלי מומין,
א"כ בעיקר הפרנסה אין לבעלי מומין כ"א מעט מזער והו"א שלכך
יהא להם חלק בארץ קמ"ל עיי"ש, אבל בלוויים דליכא חסרון דבע"מ
(וכדפסק גם ברמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ח) ליכא בזה שום
חידוש כפשוט, אבל אכתי יל"ע דלכא' אין כוונת רש"י לומר
"דכל שבט לוי" איירי רק בכהנים אלא כפשוטו בכל הלוויים
והיתורא ד"כל" מרבה גם בעלי מומין שבהכהנים, ולכן פירש"י
מיד אח"כ ב"ונחלתו" דכולל גם מעשרות.

*

*

*

ב) בכללות הדבר יש להעיר גם ממ"ש ביהושע (יג, יד) "רק
לשבט הלוי לא נתן נחלה אשי ה' אלקי ישראל הוא נחלתו כאשר
דבר לו" ועד"ז שם בפ' ל"ג "ולשבט הלוי לא נתן משה נחלה
ה' אלקי ישראל הוא נחלתם כאשר דבר להם" וראה גם יח, ז,
שם, ושם קאי על כל שבט לוי, וצ"ל שם ג"כ דאיירי באופן כללי
ע"ד המבואר בסעי' ט'.

*

*

*

ג) במ"ש בסעי' ו': לדעת רש"י איז אין תורה פאראן א
באזונדער הבדלה והקרבה לה' פון כהנים מתוך בני ישראל -
ניט פארבונדן מיט זייער הבדלה אלס שבט לוי, עכ"ל, לכאורה
לפי מ"ש רש"י בפ' תשא (לב, כט) מלאו ידיכם אתם ההורגים, בדבר
זה תחנכו להיות כהנים למקום, עכ"ל, (וראה גם רש"י ויצא (כח,
לד) ששלח הקב"ה גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם זה ונתן
לו כ"ד מתנות כהונה ועל שם שלוהו במתנות קראו לו עכ"ל)
נמצא דכל הבדלתם של הכהנים הוא מצד היותם משבט לוי, אבל
בפ' שופטים (יח, ה) כתיב: "כי בו בחר ה'א מכל שבטיך לעמד
לשרת וגו'" משמע דיש בחירה בכהונה גופא מכל ישראל ולא רק
לגבי שבט לוי, ויל"ע עוד.

*

*

*

(ד) במ"ש בהערה 65 דצ"ע למה פירש"י רק בפ' שופטים "כאשר דבר לו" בארצם לא תנחל וכו' אני חלקך, ולא פי' זה בפ' עקב עיי"ש? אולי אפ"ל קצת עפ"י המבואר בהשיחה בסעי' ט' דבפ' עקב פסוק הראשון דלא איירי בעיקר השירות של הכהנים כולל גם כל הללוים, אבל פסוק הב' דעל כן וגו' קאי רק על כהנים עיי"ש, ולכן פשוט דכאשר דבר ה' הכוונה למ"ש בארצם לא תנחל כו' שכתוב בכהנים, אבל בפ' שופטים דליכא סברא לחלק בין פסוק ראשון לפסוק שני, ושניהם כוללים גם לווים, לכן הו"א ד"כאשר דבר לו" לא קאי על בארצם לא תנחל דזה כתוב רק בכהנים, לכן צריך רש"י לפרש דגם הכא הכוונה לארצם לא תנחל.

*

*

*

(ה) ועי' תוספתא ביכורים פ"א, דר"מ סב"ל דכהנים מביאים ולא קורין מפני שלא נטלו חלק בארץ, ומשמע דסב"ל דלווים קורין, ועי' חסדי דוד שם שהקשה דמאי שנא, ופי' דר"מ לדבריו דר' יוסי קאמר לדידי לווים נמי אין קורין דסב"ל לדירה ניתנו אלא לדידך דסב"ל לחלוקה ניתנו אודי לי מיתה בכהנים דאין קורין דעיקר הניתנה היתה ללוים עיי"ש.

ולפי השיחה אפ"ל דר"מ סב"ל (ע"ד שנתבאר לשיטת רש"י), דהכהנים נטלו מעיקרא מה' ואינם שייכים כלל לנחלת הארץ כדכתיב בארצם לא תנחל וגו' ובמילא אינם כלל בסוג בני ישראל לגבי ארץ ישראל, משא"כ הללוים הרי בעצם הם דומים לכלל ישראל שהם שייכים לנחלת הארץ, אלא דתמורת זה מקבלים מישראל מעשר במקום חלקם בארץ בפועל, לכן סב"ל לחלק בין כהנים והלוים.

*

*

*

(ו) במ"ש בהערה 55 דיש חילוק עקרי בין האזהרה שהכהנים לא יעבדו עבודת הללוים, להאזהרה כשוער שלא ישיר בלוים גופא, דהאזהרה דכהנים ולווים היא משום זרות משא"כ בלוים גופא עיי"ש.

יש להעיר בזה ג"כ מ"ש בההערות בשטמ"ק ערכין יא, ב, דרש"י לגבי איסור כהנים בעבודת הללוים כתב שם וז"ל: אתם בשלהם הכהנים שנכנסו בעבודת הללוים כגון ששררו ע"כ, וכ"כ גם בפ' רבינו הלל בספרי פ' קרח דכהנים אסורים בשיר, וקשה למה דייקו דהיינו בשירה ולא הזכירו גם הגפת דלתות ושמירת המקדש שהיא מעבודת הללוים, ומבאר בזה דאיסור כהנים בעבודת הללוים הוא משום זרות, וא"כ איסור זה שייך רק בעבודה שאינה

שייכת להם כלל כגון משורר, אבל בשמירת המקדש כיון דגם הכהנים
עבדו בשמירת המקדש דבג' מקומות היו הכהנים שומרים א"כ לאו
זרים הם, ועד"ז בהגפת דלתות מבואר בשטמ"ק שם דבהיכל היו
הכהנים מגיפין הדלתות, נמצא דלאו זרים הם לעבודות אלו, לכן
נקטו רש"י ורבינו הלל דהאיסור הוא רק בשירה עיי"ש וזהו
כנ"ל, ובזה תירץ גם דברי הראב"ד בריש תמיד, ואכמ"ל.

*

*

*

(ז) במ"ש בסוף סעי' ז' דרק לדעת הרמב"ם יש איסור דהכהנים
לא יעבדו בעבודת הלווים אבל לדעת רש"י בפשט"מ לא מצינו איסור
כזה, כי לפירש"י אין הכהנים והלווים בגדר אחד, וע"ד לשון
הגמ' דלאו מינה לא מחריב לה עיי"ש.

הנה ידועה שיטת החינוך (מצוה שפ"ט) שכתב וז"ל: ומן
הדומה כי כהן שסייע במלאכת חבירו הכהן ג"כ במיתה עכ"ל, ועי'
שם שכתב דכהן העובד במלאכת הלווים אינו במיתה (וראה הערות
וביאורים גליון שכ"ד סי' ד) וא כ קשה דאמאי כהן בעבודת חבירו
במיתה ובעבודת לוי אינו במיתה, דלמה חמור יותר אם עובד בעבודת
כהן חבירו שבעצם שייך בה, לאם עובד עבודת לווים שאינו שייך
בה דאינו במיתה?

ואפ"ל עפ"י בהנ"ל דאדרבה דוקא כהן אצל כהן שהם בגדר
אחד, והוא "מינה" לכן יש חיוב מיתה, משא"כ בעבודת הלווים
דהוא שירות בגדר אחר לגמרי, אינו חייב מיתה דלאו מינה לא
מחריב לה.

*

*

*

(ח) במ"ש בהשיחה דלדעת רש"י בפשוטו של מקרא כל המתנות
כהונה משלחן גבוה קא זכו גם תרומה וכו' וכדמשמע ממ"ש "אשר
יתנו לה' לך נתתים" יש להעיר בזה, דהנה הגר"ז בפ' שופטים
פ"ה הכתוב (יח, ג) וזה יהי' משפט הכהנים מאת העם, דהכתוב
קחשיב הכא שני מיני מתנות כהונה, דיש מתנות כהונה דמשלחן
גבוה קא זכו, כגון קדשי מקדש וכיו"ב גם בקדשי הגבול מדברים
הנתינין לאנשי המשמר כמו שדה אחוזה דאמרינן בה ג"כ דכהנים
משלחן גבוה קא זכו, והיינו דכתיב בפרשה דלעיל אשי ה' ונחלתו
יאכלון, ר"ל דזכייטן היא משלחן גבוה, אבל יש עוד מתנות כהונה
דלאו משלחן גבוה קא זכו כגון תרומה וראשית הגז דתלי הכתוב
בנתינת הבעלים, וזהו דכתיב הכא וזה יהי' משפט הכהנים מאת
העם, ר"ל דאינם זוכין בהם משלחן גבוה רק מאת העם, ומסיים

דרש"י לא רצה לפרש כן (נוסף לזה דאפ"ל דרוצה לכלול גם מעשרות משום דכתיב כל שבט לוי) משום דסב"ל דכל מתנ"כ הם בגדר משלחן גבוה קא זכו, וכפי שנת' בהשיחה כיון שענינם הוא שירות לה' במילא כל מתנותיהם הוא באופן דמשלחן גבוה קא זכו ואין מסתבר לחלק ביניהם כנ"ל.

ובנוגע ללווים שעבודתם היא בשביל ישראל, ראה גם קרח (טז, ט) לעמוד לפני העדה לשרתם.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש פ' קרח ש.ז. בסעי' א' כתב דמ"ש במעשר "אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחהל" י"ל עפ"י פרש"י דהכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר, נמצא דמ"ש אשר ירימו לה' תרומה הוא מצד התרומת מעשר שבו ולא על המעשר עצמו עיי"ש.

לכאורה רש"י מפרש רק למה הוא נקרא תרומה, ומתרץ כיון די ש בו תרומת מעשר, אבל מ"ש אשר ירימו לה' הנה זה קאי על המעשר גופא שמרימים זה לה' וזהו ללווים, היינו דזה קאי על פעולת הישראל שהוא מפריש עבור הלוי, וזהו אשר ירימו לה' (וכדפירשו מפרשי רש"י שם) נמצא דעצם הרמת המעשר הוא הרמה לה'?

מ"מ גאלדבערג
- ברוקלין -

ג. בלקו"ש חלק ח"י פ' קרח א' (ע' 192) הערה 55, מביא הא דמבואר באגה"ק סימן כ"ט, בשם האריז"ל "שכל אדם מישראל צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה כו' לבד מצות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל ... כו'". ובשו"ג (2) כתב וז"ל: להעיר שבהל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ד הועתק הענין עם כמה שינויים:

(א) באגה"ק "שיקיים", ובשו"ע "שמקיים" (הדגשת הכפועל שבהוה, ואין מספיק אפילו כשהכל באופן שבודאי יקיים. וי"ל נפק"מ - כשלא קיים מחמת אונס ...).

(ב) באגה"ק מוסיף (מצות) התורה ... ועוד ועיקר - מוכרח להוסיף כאן (התורה - המעתיק) כיון שמבואר אח"כ וז"מ דרבנן כו'.

(ג) בשו"ע הסדר "במעשה דיבור ומחשבה", ואולי י"ל הטעם דבשניהם כתב ע"פ הכלל לא זו אף זו. ולכן בשו"ע דעיקרן

בנוגע למעשה קמ"ל דאפילו כשיש מעשה - בשביל דבור כו' ג"כ מתגלגל, ובאגה"ק (נשמתא דאורייתא) קמ"ל דאפילו כשיש מח' מתגלגל בשביל דבור וכו'.

(ד) בשו"ע שם ... מוסיף הביאור "ודיבור ומח' הוא לימוד הלכותיהן. ע"ד שאמרו (מנחות ק"י) חכמים ע"פ זאת תורת החטאת וגו' שכל העוסק בתורת חטאת כאילו כו'".

... הטעם שבמקום "אדם" כאן - כתב שם "נפש", עכלה"ק. ועי' עוד שם בשוה"ג (ד) דכתב וזלה"ק: צ"ע שבשו"ע ... אין כל הפיסקא והענין ד"לבד מצות התלויות במלך כו'" עכלה"ק.

ולכאורה ה"ל אפשר לומר בכל זה, דבאמת יש חילוק כללי בין המדובר באגה"ק, והמבואר בשו"ע שם, ועפ"י"ז יש לבאר כל השינויים בחדא מחתא, וגם לתרץ הצ"ע שבשוה"ג שם.

דהנה בהל' ת"ת, שם מבואר אודות החיוב ללמוד כל התורה, ומפרט שם דהיינו תנ"ך, וכל הלכות פסוקות של כל התורה עם הטעמים, ואפי' המצות שאין נוהגות עכשיו, וגם אגדות ומדרש, וכדי להדגיש חיוב ללמוד כל התורה כולה, מביא הא דכתב האריז"ל "שכל נפש מישראל צריך לבא בגלגולים רבים עד שמקיים כל התרי"ג מצות, במעשה דיבור ומחשבה", ומפרש "דיבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן", והיינו דעיקר הדגשה שבשו"ע הוא ענין לימוד כל התורה.

משא"כ באגה"ק שם, בא לבאר מעלות הלכה שבתורה, וע"ז מביא מ"ש האריז"ל "שכל אדם מישראל צריך לבא" וכו', והטעם למה צריך לגלגל, כדי לקיים כל התרי"ג מצות, והיינו בחי' רצון העליון שנתלבש בתרי"ג מצות התורה וז"מ דרכנו, שרובם ככולם בן מצות מעשיות, וגם התלויות בדבור, הא קי"ל דעקימת שפתיו הוי מעשה, וזהו מעלת הלכה שבתורה, שהם מגלות רצון העליון, ורצון העליון הוא למעלה מעלה ממעלת חכמה עילאה (דהיינו שאר כל חלקי התורה). והיינו שהנקודה המבואר באגה"ק הוא מעלת מצות מעשיות, שבהם יש רצון העליון.

ועפ"י כ"ז יש לבאר כל השינויים, ועל ראשון ראשון:

(א) באגה"ק דעיקר הדגשה הוא מעשה המצות בפועל, מובן למה נקט הלשון "שמקיים" (כל תרי"ג ...) כיון שיש כמה מצות שא"א לקיימם בפועל משום האונס של גלות דאין ביהמ"ק וכו', ולכן כתב "שיקיים", שאין נוגע הקיום בפועל במעשה, כיון שאינו יכול משום אונס הגלות, אבל בשו"ע דשם מבואר ענין לימוד כל התורה, וע"ז כתב שצריך לגלגל עד שמקיים כל תרי"ג... הדגשת "הבפועל שבהוה" (כלשון כ"ק אדמו"ר שליט"א שבהערה). היינו כיון שמדובר אודות לימוד התורה בזה אין שייך אונס

הגלות וכיו"ב. דלעולם חייב ללמוד כל התורה אפילו הלכות שאינן נוהגות עכשיו.

(ב) באגה"ק שם מוסיף מצות התורה, כי במעשה בפועל יש תר"ך מצוות ויש חילוק בין מצוות התורה וז"מ דרבנן הכלולים בתרי"ג, אבל בשו"ע שם, אדרבה, החיוב ללמוד כל התורה, ובלמוד אין הבדל בין אם לומד מס' שבת והל' שבת מה"ת או מס' עירובין, נטילת ידים וכיו"ב.

(ג) באגה"ק שם, הסדר הוא מחשבה דיבור ומעשה, משום שעיקר החידוש הוא במעלות המצות מעשיות, ולכן כתב בדרך לא זו אף זו, היינו החידוש הוא - לא רק מחשבה ודיבור אלא אפילו מעשה, וזהו החידוש שבאגה"ק שם, אבל בשו"ע, אדרבה, שם מודגש מעלות לימוד התורה, ולכן כותב להיפך, דלא רק דצריך מעשה ודיבור אלא עוד זאת צריך לבא בעולם בשביל "מחשבה", דהיינו לימוד ועיון התורה.

(ד) ועפ"כ"ז יובן בפשטות למה בשו"ע מוסיף ("במעשה דיבור ומחשבה"), ודיבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן", היינו שצריך לפרש שדיבור ומחשבה היינו בענין לימוד התורה, כיון שזהו עיקר ההדגשה למה שמביא דברי האריז"ל שם משא"כ באגה"ק.

(ה) ובזה יובן למה באגה"ק כתב "שכל אדם", ובשו"ע "שכל נפש", דהחילוק בין נפש - ואדם הוא, דנפש מדגיש בעיקר הכחות הפנימיים, ולא הגוף, משא"כ אדם כולל שניהם הנפש והגוף ביחד, ולכן באגה"ק דשם מבואר מעלות המצות שהם בגשמיות למטה דוקא, היינו שבנשמה נתגלגל בשביל הגוף שיקיים המצות בגוף הדומם, משא"כ בשו"ע, בחיוב לימוד התורה, דזה שייך להנפש, ועי' בלקו"ש חלק ט"ז ע' 441 הערה 56.

(ו) ועפ"י כל הנ"ל יש לתרץ גם הצ"ע שבשוה"ג (3), דהקשה למה בשו"ע אין כל הפיסקה והענין "לבד מצות התלויות במלך כו'", ועפ"י הנ"ל יובן בפשטות, דבענין חיוב לימוד התורה, שוה מצות התלויות במלך, כמו שאר כל התורה, והכל הם בכלל החיוב ללמוד כל התורה, משא"כ באגה"ק, בנוגע למצות התורה בפועל כתב לבד מצות התלויות במלך.

וצ"ע למה אין כ"ק אד"ש מעיר כלל מחילוק זה בין אגה"ק ושו"ע ומבאר כל החילוקים באופן אחר ובאופן פרטי לכל חילוק ונשאר כצ"ע אודות חילוק א'.

הרב בנימין עבדי

ד. בלקו"ש פ' קרח ש.ז. מביא ע"ד החילוק בין כהנים, לשבט לוי, שכהנים משלחן גבוה קא זכו, משא"כ לוי המעשר שהם מקבלים זה מפני "חלף עבודתם", וזה לא משלחן גבוה עי"ש.

יש להעיר מספר שפתי כהן (על התורה) על פרשת קרח, שמובא שם להיפך, שגם שבט לוי מקבל מה' וז"ל ולבני הנה וגו' כמו שכרת ברית לכהונה בשמחה, שאמר לאהרן הנה נתתי לך והנה הוא לשון שמחה כן ג"כ כרת ברית לבני לוי בשמחה, שנאמר ולבני לוי הנה נתתי כמ"ש כדאי הוא שבט וכו', נתתי כל מעשר בישראל חלף עבודתם, יהיה מגמתם שאני הוא הנותן להם לא ישראל, בזה תהיה עבודתן שלמה, לזה אמר ועבד הלוי הוא לא אמר ועבדו הלויים הוא לומר שמתייחד בלבו עבודתו ויחודו של מקום ויהיה כולם עובדים כאחד למלך המיוחד ב"ה, עי"ש ע"כ.

*

*

*

ע"ד החלוק בין כהנים ללויים המובא בלקו"ש שאצל כהנים זה משלחן גבוה משא"כ בלויים המעשר שהם מקבלים זה "חלף עבודתם",

אפשר לדייק זאת גם מפשטות הכתובים מזה שאנו מוצאים שבקשר לתרומה שהכהנים מקבלים התורה קוראת לזה בשם מתנות כהונה כמובא בפרשת קרח חלק יח פסוק יא, וזה לך תרומת מתנם וכו' ועוד משא"כ בקשר ללויים לא מוצאים בשום מקום שיהיה מוזכר מתנות לויים.

ועפ"ז אפשר לומר החילוק בין כהנים ללויים שבכהנים הם מקבלים את זה מצד מתנה משא"כ אצל הלויים את המעשר שהם מקבלים זה רק תמורת עבודתם ולא ענין מתנה.

אבל ראה שו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת ח"ד סי' קכא ד"ה והנה הרב) עי"ש.

אברהם ישעי' הולצברג
- ישיבה גדולה מיאמי ביטש פלאריא -

ש ל ח ו ת

ה. בהתוועדות דש"פ שלח ש.ז. בביאור הענין מדוע משה התפלל רק על יהושע נת' דלגבי יהושע כתיב "לא ימיש מתוך האוהל", אזן יהושע האט זיך, אנגענומען פאר משה

רבינו - "ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה כלאם" דעריבער האט זיך משה מיט אים געפירט מדה כנגד מדה, און "התפלל עליו יה' יושיעך מעצת מרגלים", און מ'האט פון אים צוגענומען די בחירה בענין זה". ע"כ.

והנה, ראיתי פירוש מובא בשם עבודת ישראל, דהטעם מדוע התפלל עליו משה הוא משום הבחירה, שכן יהי' ליהושע בחירה בענין זה, דהנה משה ראה איך נתכעס יהושע על אלדד ומידד בהתנבאם "משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ" (פרש"י בהעלותך יא, כח), והבין מה גדולה עניונו, שאיננו רוצה להיות מנהיג ובורח מן הכבוד, לפיכך חושש הי' משה, שמא משום דבר זה כשלעצמו יסכים יהושע לעצת המרגלים, למען ישארו ישראל במדבר תחת הנהגתו של משה ולא יכנסו לארץ ישראל מקום שם יהא עליו להיות למנהיג - ועל כן התפלל עליו שינצל מעצת המרגלים, ז.א. שלא יהי' מושפע משום ענין אחר, ויאמר רק את האמת (אפי' אם זה אומר, שמשה יצטרך להשאר במדבר), הרי חזינו, דתפלת משה הי' בכדי שיהי' ליהושע ענין הבחירה, ולא שע"י תפלתו נלקח הבחירה.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ו. בגליון מג(שמה) הקשה הת' י.י. קעלער על מה דמבאר בשיחת ש"פ שלח תשמ"ה דחטא המרגלים הי' במה ששינו משליחותם וחשבו להסיק מסקנות ע"ד עצמם ומבואר שם שזה הי' לפני ש"ויהם כלב את העם" (1) בהפסוקים שלפני "ויהם כלב את העם אין שום הסקת מסקנות? ועוד הקשה על הפסוק ויהם כלב וגו' שהרי לא מצינו לפני"ז שמישהו אמר שא"א לעלות לא"י? עכתו"ד.

אבל לכאורה אין מקום לקושיותיו ובהקדים דמבואר בכ"מ שחטא המרגלים הי' במה שאמרו "אפס" והביאור בזה דאם היו רק אומרים שהארץ זבת חלב ודבש והפירות גדולים וגם עז העם וכו' באופן של סיפור דברים, הי' זה בדיוק מילוי השליחות, אבל באמרם את המלה "אפס" הרי שינו בזה לגמרי את המשמעות של המלים הבאות לאח"ז דעכשו - ע"פ פש"מ ופ' המלות - כוונתם הי' שמצד זה שעז העם וכו' אין ראוי לעשות מה שהי' ראוי לעשות מצד חלק הראשון של

פ ש ו ט ו של מ ק ר א

ח. ברש"י בד"ה ואת בעירם (כ,ח) מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל, עכ"ל.

עיון מה שכתבתי על רש"י זה בגליון לב(שלד) על רש"י ד"ה ולא יטמא כל אשר בבית (יד,לו) שכתב וז"ל: "...ועל מה חסה תורה אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו ואם על אוכלין ומשקין יאכלם בימי טומאתו הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה" עכ"ל, וצריך להבין:

רש"י בפרשת חקת בד"ה ואת בעירם (כ,ח) מפרש, וז"ל: "מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל" עכ"ל.

ואינו מובן:

למה אמר רש"י שם מכאן, הרי זה כבר יודעים מפ' מצורע, ולמה אין רש"י אומר בפ' מצורע מכאן שהתורה חסה על ממונם של ישראל. עיי"ש בארוכה.*

ויש להוסיף עוד שאלה:

מאורע דומה לזה כבר נזכר בפרשת בשלח (יז,א-ז),

וגם שם אמר הקב"ה למשה: "...ושתה העם וגו'.

וצריך להבין, הלא הקב"ה חס על ממונם של ישראל,

ואם כן למה לא נאמר שם: "ואת בעירם", כמו שנאמר בפרשתינו.

[ובאמת אם הי' נאמר שם לא הי' צריך לכתוב עוד פעם בפרשתינו, והיינו לומדים זה שהקב"ה חס על ממונם של ישראל משם].

ולמה המתין הכתוב עד כאן להשמיענו זה.

* * *

ב) בפירש"י ד"ה להקדישני (כ,יב): שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה זאמרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום ק"ו אנו, עכ"ל.

והנה במפרשי התורה יש כמה דיעות מה היתה החטא של מי מריבה (עיון באור החיים שמביא עשרה דיעות).

*) ראה גם בהערות הכותב הבא שכתב כע"ז. המערכת.

אבל מפירוש רש"י כאן משמע בפשטות שהחטא הי' מה שה' אמר למשה לדבר אל הסלע והוא הכה אותו.

ולכאורה יש סתירה לזה מפירוש רש"י (דברים, לג, ח) ד"ה תריבהו וגו', שזה לשונו של רש"י שם: ... נסתקפת לו לבא בעלילה אם משה אמר שמעו נא המורים אהרן ומרים מה עשו, עכ"ל.

שמזה שרש"י אינו אומר שם: אם משה הכה את הסלע אהרן ומרים מה עשו,

אלא: אם משה אמר שמעו נא המורים וכו', משמע שרש"י סובר כאן שזה הי' החטא.

עוד ענין צריך להבין בנוגע לפירוש"י שם, והוא: בפרשתנו כתיב (כ, כד): לאִפְּךָ אֶהְרֹן אל עמיו ... על אשר מריתם את פי למי מריבה.

ולמה לא אמר משה להקב"ה כאן שזה עלילה, שאהרן לא עשה כלום, ואולי הי' פועל בטענה זו שאהרן לא ימות, ולמה המתין בטענה זו, עד אחר מיתת אהרן.

וכן על דרך זה בנוגע למרים, אולי הי' פועל שלא תמות.

אלא בנוגע למרים השאלה הוא לאידך גיסא: מה הי' טענתו של משה. שמשמע שאותו טענה שמשה טען בנוגע לאהרן טען בנוגע למרים.

מילא במיתת אהרן כתיב על אשר מריתם וגו' ועל זה טען משה שזה עלילה,

אבל במיתת מרים לא כתיב טעם למה מתה,

ואם כן האִיךְ שייך לקרות זה עלילה,

עוד צריך להבין בכללות הענין של מי מריבה:

הרי כבר הי' מאורע בדומה לזה בסוף פרשת בשלח,

אבל שם לא אמר הקב"ה למשה לדבר אל הצור אלא להכות את הציר,

וצריך להבין אם כוונת הקב"ה הי' "להקדישני", למה המתין בזה קרוב לארבעים שנה, ולא אמר זה בהזדמנות ראשונה.

ולמה אין רש"י מפרש על זה כלום.

(ג) והנה רש"י כעין זה יש גם בפרשת האזינו (לב, נא) ד"ה על אשר לא קדשתם אותי. וז"ל: ... שהיו ישראל אומרים ומה הסלע הזה שאינו לכשר ולא לפורענות אם זכה אין לו מתן שכר ואם חטא אינו לוקה כך מקיים מצות בוראו אנו לא כל שכל, עכ"ל.

והנה נוסף לזה שאינו מובן למה משנה רש"י כאן מלשונו שבפרשתינו, עוד אינו מובן מהו הכפל לשון ברש"י: "שאינו לשכר ולא לפורענות", ואח"כ כופל את הענין: "אם זכה אין לו מתן שכר ואם חטא אינו לוקה", שהיינו הך לכאורה.

* * *

(ד) ברש"י ד"ה ויתפלל משה (כא, ז): מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול, עכ"ל.

עיינן בלקוטי שיחות פרשת חוקת תשמ"ה ששם מבאר כ"ק אד"ש באריכות למה אמר רש"י מכאן, ואין למדים זה ממה שנאמר (וירא כ, יז): ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת גו'.

ונקודת תביאור שם הוא:

מחילה יכול להיות בג' אופנים:

(א) שמוחל רק החטא, דהיינו שלא יענש חבירו שחטא כנגדו.

(ב) שמוחל לא רק שלא יענש, אלא אין לו טינא בלבו.

(ג) שמוחל לו עד שהנמחל הוא "מרוצה וחביב לפניו כמו קודם החטא.

מה שהתפלל אברהם בעד אבימלך הי' רק שלא יענש.

משא"כ מה שהתפלל משה על בני ישראל הי' כאופן הג', שיהי' מרוצים וחביבים כמו קודם החטא.

ע"כ תוכן נקודת הביאור שם.

אבל צריך להבין:

הנהגת יוסף עם אחיו הי' גם כן לכאורה מחילה כפי אופן הג', שאחיו היו מרוצים וחביבים עליו כמו קודם שחטאו לפניו, ויש לכאורה כמה ראיות לזה מפשטות הכתובים ומפרש"י, ומהם:

(א) בפרשת ויגש (מה, ד): גשו נא אלי וגו' ופירש"י שם: ...אמר עכשיו אחי נכלמים קרא להם בלשון רכה ותחנונים, עכ"ל.

(ב) (שם, יב): ברש"י ד"ה ועיני אחי בנימין: השוה את כולם יחד לומר שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי שהרי לא היל' במכירתו כך אין בלבי שנאה עליכם עכ"ל.

(ג) (שם טו): וינשק לכל אחיו ויבך עליהם וגו'.

וע"ש ברש"י בד"ה וינשק: הוסיף בנשיקה וכן בד"ה ואחרי כן: מאחר שראוהו בוכה ולבו שלם עמהם.

(ד) (שם, מז, כ): ברש"י ד"ה ואת העם העביר: ... להודיעך שבחו של יוסף שנתכוין להסיר חרפה מעל אחיו וכו' עכ"ל.

(ה) (שם, מה, כב): לכלם נתן לאיש חליפות שמלות וגו',

שמכל הנ"ל משמע שמחילתו של יוסף לאחיו הי' באופן נעלה ביותר.

ועיין בתניא סוף פרק י"ב: ... אלא אדרבא לגמול לחיילים טובות כמ"ש בזהר ללמוד מיוסף עם אחיו.

והנה בנוגע לחטא שחטאו אחיו של יוסף כנגדו, הי' חמור יותר מחטא שחטאו בני ישראל בדיבור כנגד משה רבינו,

ואם כן צריך להבין, למה לא אמר רש"י בפרשת ויגש: מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה, (ואם נאמרו שאחיו של יוסף ביקשו ממנו מחילה, שהרי בפסוק בפירוש לא מצינו שביקשו, או: סתם), שלא יוא אכזרי מלמחול.

ואם דרגת מחילתו של משה הי' גם נעלה מזה,

צריך להבין, ישראל. נאמר בתניא שם: ללמוד מהנהגת משה רבינו עם בני יושא.

* * *

(ה) ברש"י ד"ה נעברה נא בארצך (כ, יז): אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת הלו"ב עשה לנו עזר לעבור דרך ארצך, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) מה אינו מובן כאן בפשטות הכתובים, שצריכים פירוש על זה.

(ב) זה שרש"י אומר: אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב,

לכאורה אין כאן מקומו, והי' לו לרש"י לכתוב זה בד"ה אתה ידעת את כל התלאה (כ, יד), ששם מדבר אודות "השטר חוב המוטל עליהם". ובהמשך לזה, הי' לו לרש"י לכתוב: אין לך לעורר... כשם שאל פרעת החוב.

*

*

*

(ו) ברש"י ד"ה את בגדיו (כ,כו): את בגדי כהונה גדולה והפשיט מעליו לתתם על בנך בפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ירך ופשוט קמץ פיך וקמץ עצום עיניך ועצם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאוית לה, עכ"ל.

והנה רש"י בתוכן כזה יש גם בפרשת האזינו (לב,נ) ד"ה כאשר מת אהרן אחיך וז"ל: באותה מיתה שאית וחמדת אותה שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו א"ל משה אהרן אחי עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשוט פשוט רגליך ופשוט עצום עיניך ועצם קמוץ פיך וקמץ והלך לו אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו, עכ"ל.

והנה יש כמה שינויים בין שני פירושי רש"י אלו, ומהם:

(א) בפרשתינו אמרו רש"י: את בגדי כהונה גדולה הלבישהו וכו'.

ובפרשת האזינו אומר רש"י: שהפשיט משה את אהרן.. והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי,

ולכאורה למה לא אמר רש"י כמו שאמר בפרשת חקת: את בגדי כהונה וכו'.

וגם צ"ל ע"פ מה שאמר רש"י בפרשת חוקת שהלבישו משה לאלעזר בגדי כהונה גדולה א"כ הי' כאן חמשה בגדים, והם: חשן, אפוד, מעיל, מצנפת וציץ, ולא שלשה כמו שאומר כאן.

ואפילו אם נאמר שהציץ לא נקרא בגד (כמ"ש הבעל הטורים בפרשת תצוה), ע"פ הי' משה צריך להלביש את אלעזר ארבעה בגדים ולא שלשה.

ועוד צ"ל מה שרש"י אומר בפרשת האזינו: שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי וכו',

שמפשטות לשון זה משמע (והיינו ממה שאינו אומר: שהפשיט את אהרן בגד ראשון וכן שני וכן שלישי) שתי אחר שהפשיט את בגד הראשון של אהרן הלביש את אלעזר בגד זה, וכן עד"ז בבגד השני והשלישי, ולכאורה, אם הבגדים שמדברים כאן הם בגדי כהונה כמו שאמר רש"י בפרשת חקת, הרי הי' סדר מיוחד בלבישתם.

ואיך ישליך שאלעזר למשן בגד ראשון שהוא לכאורה בגד העליון שהפשיט משה מאהרן תחילה, דהיינו החשן, קודם שהפשיט אהרן כל בגדיו, דהיינו אפוד ומעיל.*

ואם הי' כאן איזה נס בלבישת הבגדים הי' לו לרש"י להזכיר את זה.

(ב) בפרשת האזינו אומר רש"י שאמר משה לאהרן: "פשוט רגליך ופשט", ובפרשת חקת אינו מזכיר זה.

בפרשתינו מזכיר "קמוץ פיך" קודם "עצום עיניך", משא"כ בפרשת האזינו הוא בסדר הפוך.

(ג) בפרשת האזינו אומר רש"י: אמר משה אשרי מי שמת וכו'.

ובפרשתינו: מיד חמד משה לאותה מיתה וכו'.

(ד) בפרשת האזינו אומר רש"י: "והלך לו", דהיינו, שאהרן נסתלק, ובפרשתינו אינו מזכיר זה.

(ה) ועוד צ"ל שהפסוק בהאזינו בא ללמדנו י"משה מת באותה מיתה שחמד ואם כן צריך להבין למה מזכיר רש"י כאן כל הענין של לבישת בגדי אהרן שאלעזר, הרי בענין זה לא זכה משה, וכמ"ש רש"י בפרשתינו (כ, כה) ד"ה קח את אהרן: אשריך שתראה כתרך נתון לבנך מה שאין אני זכאי לכך. עכ"ל.

וא"כ הי' לו לרש"י להתחיל פירושו מא"ל משה לאהרן עלה למטה וכו', אבל לא בנוגע ללבישת אלעזר בגדי אהרן, שאע"פ שחמד זה, אבל לא זכה לזה ואם כן בנוגע ללבישת אלעזר בגדי אהרן, בזה לא הי' כמשה כאשר מת אהרן אחיך.

* * *

(ז) ברש"י ד"ה וישמע הכנעני (כא, א): שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכו' עכ"ל.

וצריך להבין, למה אין רש"י אומר כאן: מכאן שכל ארבעים שנה הי' להם ענני כבוד בזכות אהרן,

על דרך שפירש בד"ה ולא הי' מים לעדה (כ, ב) מכיון שכל ארבעים שנה הי' להם הבאר בזכות מרים.**

(*) כן הקשה גם הרב יוסף אליאווויטש, אנטווערפן בלגיה.
(**) בפשטות י"ל דלא הוצרך רש"י לפרש זה כי סומך על פירושו לעיל גבי מרים (שמזה מובן בנוגע לאהרן).

* * *

ח) ברש"י ד"ה ויצא לקראת ישראל (כא, כד): אילו היתה חשבון מלא יתושים וכו' עכ"ל.

וצריך להבין, גם בפרשת דברים מסופר אודות מלחמת סיחון, ושם בד"ה ויצא סיחון (ב, לב) פירש רש"י וז"ל: לא שלח בשביל עוג לעזור לו ללמדך שלא היו צריכין זה לזה. ולמה לא פירש רש"י זה כאן.

* * *

ט) שם בדברים על פסוק ונפן ונעל דרך הבשן וגו' (ג, א) פירש רש"י, וז"ל: כל צד צפון הוא עליי' עכ"ל.

וצ"ל גם בפרשת חקת כתיב (כא, לג) ויפנו ויעלו דרך הבשן וגו' אבל כאן לא פירש רש"י כלום.

* * *

י) ברש"י ד"ה אל תירא ואזתו (כא, לד): שהי' משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם וכו' עכ"ל.

וצריך להבין, גם בפרשת דברים יש רש"י בתוכן זה (בשינויים קלים) והוא:

בד"ה אל תירא אותו (ג, א),

אבל שם מקדים רש"י: ובסיחון לא הוצרך לומר אל תירא אותו אלא... וכו'.

ולמה לא אמר רש"י זה גם בפרשתינו.

* * *

יא) ברש"י בד"ה יאמרו המשלים (כא, כז): בלעם שנאמר כו' וישא משלו עכ"ל.

ובד"ה המושלים: בלעם ובעור והם אמרו.

וצריך להבין מהו הפירוש כאן, ובהשקפה ראשונה כל הענין כולו מוקשה, והשאלות כאן מובנות מעצמן.

* * *

יב) ברש"י פרשת בלק ד"ה לעבר את פי ה' (כד, יג): כאן לא נאמר אלה-י כמו שנאמר בראשונה לפי שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד, עכ"ל.

וצריך להבין, גם קודם לזה מצינו שבלעם הזכיר את

השם בלי להוסיף תיבת אלה-י כמה פעמים, כמו בפסוקים:

(כג, יב) אשר ישים ה' בפי;

(כג, כו) אשר ידבר ה' אותו אעשה;

(כד, יג) אשר ידבר ה' אותו אדבר.

וזה הי' קודם שידע שנבאש וכו' ואעפ"כ לא אמר אלה-י ומרש"י משמע שמה שלא אמר אלה-י בכל מקומות אלו, מובן.

אבל כשאמר בפסוק (כד, יג): לעבר את פי ה'.

כאן הי' לו לומר אלה-י, וצ"ל זה.

אין הכי נמי שבפסוק (כב, יח) נאמר ממש הלשון שנאמר כאן דהיינו: את פי ה' ושם נאמר אלה-י,

אבל הא גופא צריכים להבין, למה דוקא כאן הי' צריך להזכיר אלה - ולא בשאר פעמים שהזכיר ה' כדלעיל.

* * *

(יג) ברש"י ד"ה עם שרי מואב (כב, כא): לבו כלבם עכ"ל.

ברש"י ד"ה עם שרי בלק (כב, לה): שמח לקללם כמותם עכ"ל.

וצריך להבין, למה צריך הכתוב להודיענו דבר זה שתי פעמים.

ולמה משנה רש"י לשונו, ולא פירש באופן אחד, שתי הפעמים.

* * *

(יד) בפרש"י פרשת בלק (כג, כד) ד"ה ודם חללים ישתה: נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר ואת כלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) רש"י בד"ה שקודם לזה, לא ישכב פירש: ... כיצד קורא את שמע על מטתו... בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילים חללים,

הרי שרש"י כבר פירש הענין של דם חללים.

ולכאורה הי' לו לרש"י לומר ד"א: לא ישכב: נתנבא שאין משה מת, ודם חללים ישתה: עד שיפיל מלכי מדין וכו'.

ב) למה צריך רש"י להביא ראי' מפסוק שביהושע שבני ישראל יהרגו מלכי מדין ואת בלעם, הרי כתוב בפירוש בפרשת מטות (לא, ח): ואת מלכי מדין הרגו על החללים... ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב.

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

ט. בפרשת חקת כ, ח רש"י מעתיק את סוף הפסוק "ואת בעירם" מכאן שחם הקב"ה על ממונם של ישראל מה ראי' לפי פשוטו של מקרא ולכאורה יש לומר שבעין טענתם של ישראל מה ראי' לי פשוטו של מקרא.

ולכאורה יש לומר שבעין טענתם של ישראל בפסוק ד' "אנחנו ובעירנו" הקב"ה ענה להם.

ב) למה דווקא "מכאן", הרי מצינו בפ' מצורע בפסוק ל"ו מעתיק רש"י ולא יטמא כל אשר בבית שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר וכל מה שכתוכו יטמא ועל מה חסה תורה אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו ואם על אוכלין ומשקין יאכלם בימי טומאתו הא לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה ולכאורה מסתבר יותר ללמוד מכאן מפסוק זה.

הרב צבי ליפנינסקי
- אברך מהכולל -

י. בפרשתנו מן כ-יד עד כ-כ בענין נוסח דברי משה למלך אדום ונוסח דברי מלך אדום למשה - הרי לפי שנתבאר בפ' רש"י הסגנון והנוסח של הדברים, יש ענינים בלתי מובנים בדרך הפשט (שסוכ"ס זה עיקר ענינו של פי' רש"י).

* * *

ברש"י כ-טז ד"ה "וישמע קולינו" לשון רש"י "בברכה שכרכנו אבינו הקול קול יעקב שאנו צועקים ונענים".

מה שייך כאן ענין ברכה. הרי דברי יצחק אלו לא נאמרו בתור ברכה!

רש"י שם בפר' תולדות מפרש כשוונת יצחק הי' על סגנון דיבורו של יעקב שדיבר בלשון תחנונים "קום נא", ולא כסגנונו של עשו שדיבר בלשון קנטוריא, לפי זה איזה קשר יש ל"קול

קול יעקב" לענין "ברכה שברכנו אבינו שאנו צועקים ונענים?"

עכ"פ איך שלא יהי' הכיאר בהנ"ל אבל הלשון אבינו בלשוננו של רש"י "בברכה שברכנו אבינו הקול קול יעקב..." משמע שהכוונה על יצחק, ולפי זה צריך להבין למה כשמובאים ברש"י ראשית דברי יצחק "הקול קול יעקב", משתמש רש"י לגבי יצחק בלשון אבינו.

משא"כ כשרש"י מביא חלק השני שבדברי יצחק "והידים ידי עשו" כ-כ בד"ה "וביד חזקה" משתמש רש"י לגבי יצחק בלשון זקננו (לשון רש"י שם: "בהבטחת זקננו והידים ידי עשו").

וכשרש"י מבאר תשובת מלך אדום למשה (ברש"י כ-יח ד"ה "פן בחרב אצא לקראתך") פי' רש"י: אחם מתגאים בקול שהורישכם אביכם... ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ועל חרבך תחי' עכ"ל וברור כוונתו בתיבות "אביכם" ואבי ליעקב (ועשו).

ולפי זה צריך להבין מה מכריח את רש"י כ-טז ד"ה "וישמע קולינו" הנ"ל לייחס את ענין "קול יעקב" איך שבא לנו מן יצחק (אבינו) וברש"י בפסוק יח הנ"ל שאחריו בדברי מלך אדום, מדובר ענין "קול יעקב" איך שבא אלינו ירושה מיעקב (אביכם)?

וגם צריך להבין בד"ה "וביד חזקה" הנ"ל מה מכריח את רש"י בפשוטו של מקרא להוציא המילים של הד"ה הזה מפירושם הפשוט?

יוסף וולדמאן
- בדוקלין נ.י. -

יא. יט, יג את משכן ה' טימא - פרש"י: אם נכנס לעזרה אפי' בטבילה בלא הזאת שליש ושבועי.

ואח"כ בד"ה שלאח"ז עוד טומאתו בו פירש"י: אע"פ שטבל ע"כ.

וצלה"ב: בפרש"י הקודם נח' "אם נכנס לעזרה אפי' בטבילה בלא הזאת ג' וז'". וא"כ מה מוסיף רש"י ע"ז בו"ה שלאח"ז "אע"פ שטבל"ז? הרי - היינו הך!

ובכלל צ"ב למה נאמר בכתוב "עוד טומאתו בו" הרי

קודם לכן (באותוהפסוק) נאמר "את משכן ה' טימא...טמא יהי".
ואולי לזה כיוון רש"י בפירושו על התיבות "עוד טומאתו
בו" ועצ"ע.

הרב לוי גאלדשטיין
- ברוקלין נ.י. -

לב בפרשתינו כ, יב בד"ה יען לא האמנתם כי מקשה רש"י
"והלא הצאן ובקר ישחט קשהמזו אלא לפי שבסתר חסך עליו
הכתוב וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני
קדוש השם".

והנה בפ' בהעלותך יא, כב בד"ה הצאן ובקר ישחט באמצע
דברי רש"י, מקשה "ואיזו קשה זו או שמעו נא המורים אלא
לפי שלא אמר ברבים חיסך ולא נפרע ממנו וזו של מריבה
היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב".

וצלה"ב: א) מהו הצורך להביא פירוש פעם שני' בפ'
חקת?

ב) כשנדייק בדברי רש"י נמצא כמה שינויים: בפ' בהעלותך
משמע דחטא מי מריבה ו"הצאן ובקר ישחט" הם שוים, שבשניהם
פקפק מנין לו "בקר" ומים משא"כ בפ' חקת מבואר ברש"י
ב"הצאן והבקר" הוא חמור, דרך בזה פקפק מנין לו בשד',
משא"כ במי מריבה כל החסרון הוא שלא דיבר, אבל לא שפקפק
בדברי ה' וכד דייקת שפיר בפרש"י בפ' בהעלותך משמע שהחטא
לא הי' ההכאה אלא עצם דברי שמה "שמעו נא המורים", ענין
הכנס של משה, וכן מבואר בכמה מפרשים, דחטא משה לא הי'
ענין ההכאה אלא ענן הכעס, רוגז של משה.

ג) בפ' חקת מפרש"י שהחטא הי' במעמד כל ישראל ובפ'
בהעלותך מפרש "וזו של מריבה היתה בגלוי".

ד) בפ' בהעלותך כתיב (וזו של מריבה היתה בגלוי)
לפיכך לא חיסך לו הכתוב ובפ' חקת כתיב "לא חסך עליו
הכתוב מפני קדוש השם". מדוע יש צורך לומר הטעם מדוע
לא חיסך לו הכתוב, ובפרט שבפ' זו עסקינן, וידוע שזהו
מפני קדוש השם, ואם יש צורך להוסיף תיבות אלו, הרי זה
יותר מתאים בפ' בהעלותך.

* * *

ב) בענין מי מריבה צלה"ב מדוע אהרן ג"כ נענש, דהרי
רק משה הרים את ידו והכה את הסלע? ואולי משום דהי' אהרן
צריך למנוע את אחיו מלהכות, אבל אם משום זה, הרי חטאו

לא כמו שלמשה, ומדוע נענש כמשה.

* * *

(ג) בפסוק יא בד"ה פעמים מפרש"י לפי שבראשונה לא הוציא אלא טיפין ולכאורה אם סלע זה לא הי' הסלע שהיו צריכים לדבר אליו, מדעו אם כן יצא "טיפין", הרי זה גופא ענין למעלה מן הטבע?

* * *

(ד) בפסוק י"ב להקדישני מפרש"י שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זו שאינו מדבר ואינו שומע זאינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו"

ולכאורה אפשר ללמוד אותו קל וחומר אם הי' מוציא מים ע"י הכאה? ומה שנא דיבור מהכאה?

* * *

(ה) מדוע נחשב פחות קידוש השם אם מכים בסלע? והלא בפ' בשלח, הוציא מים ע"י הכאה? ולאידך מדוע בפ' בשלח לא נצטוו להוציא מים ע"י דיבור, דהרי זה מגדיל את קידוש השם?

* * *

(ו) מדוע בפ' בשלח (יז, ז) כתיב "ויקרא שם המקום מסה ומריבה" ובפ' חקת כתיב (כ, יג) "המה מי מריבה" אשר רבו בני ישראל וגו'.

* * *

(ז) מדוע בפ' בשלח כתיב והכית בצור ובפ' חקת "ודברתם אל הסלע".

ובענין זה יש להעיר מתפילת גשם: "זכור משוי בתבת גמא מן המים וכו' על הסלע הַ ויצאו מים וכו'".

ולכאורה המאורע עם "הסלע" הי' בפ' חקת אם כן מדוע מזכירים ענין זה בזכות משה, והלא יותר מתאים לומר "על הצור (מפ' בשלח) ויצאו מים, דשם קיים דברי הקב"ה, להוציא מים ע"י הכאה.

* * *

(ח) הנה מפרש"י (כב, ה) הטעם מדוע הי' לבלעם כח הנבואה כדי שלא יהי' פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב וכו'.

ולכאורה עדיין יש לאומות פתחון פה, דהרי יכולים לטעון, דלא נתח לנו נביא כמשה, שכל תפקידו הוא לחזיר את העם למוטב, אלא הוא אדם מושחת שרודף אחר הממון וכבוד וכו', א"כ איך אפשר להשוות אותנו עם נביא כבלעם כנגד בנ"י שיש להם נביא כמשה.

* * *

ט) עה"פ "ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' מפרש"י בד"ה מלא ביתו כסף וזהב למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים וכו'.

ולכאורה מדוע מוכרח לפרש כך, והלא מצינו באבות ו, ט מציב אמר רבי יוסי בן קסמא אם אתה נותן לי כל כסף וזהב וכו' שבעולם איני דר אלא במקום תורה, ושם א"א לומר שכדברי ר' יוסי ה' משום שחמד ממון.

* * *

י) מה ה' הצורך לנס "ויפתח ה' את פי האתון"? והלא אין הקב"ה עשה נסא למגנא, ואם כך מהי התועלת בנס זה.

הרמ מיכאל לוזניק
- מלאמי - פלארידא -

יג. עה"פ "ואיש אשר יטמא ולא יתחטא גו' כי את מקדש ה' טימא גו' טמא הוא" (יט, כ) מעתיק רש"י תבות "ואיש אשר יטמא וגו'" ומפרש "אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיתא בשבועות".

א) ולכאורה צ"ל אם יש מקום ע"פ פשש"מ לדרשה שבמסכת שבועות למה אין רש"י מביאה בשלימות?

ב) גם צ"ל כמה שינויים שבפסוק זה ופסוק יג שאין רש"י מתעב ע"ז:

שם כתיב (יט, יג) "ונכרתה הנפש ההוא מישראל" וכאן כתיב "ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל".

שם כתיב "טמא יהי" וכאן "טמא הוא".

שם מוסיף "עוד טומאתו בו".

ועוד כמה שינויים שאין רש"י התעב עליהם.

* * *

ב) צ"ל מה קשה בכללות פירשו של רש"י בהתחלת הפרשה שהוצרך להעתיק "מיסודו של ר' משה הדרשן"?

ואת"ל שכמה דינים בזה אינם מובנים הלא כבר נאמר
 "זאת חוקת התורה" וכפרש"י שם?

* * *

(ג) עה"פ "קח את המטה גו' ודברתם אל הסלע וגו'"
 (כ,ח) צ"ל מכיון שמשה הי' צריך לדבר אל הסלע "קח את
 המטה" למה לי?

* * *

(ד) עה"פ "המה מי מריבה גו' ויקדש בם" (כ,יג) מעתיק
 רש"י תיבות "ויקדש בם" ומפרש: "שמתו משה ואהרן על ידם,
 כשהקב"ה עושה דין במקדשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות
 וכן הוא אומר נורא אלקים ממקדשיו וכן הוא ואמר בקרובי
 אקדש".

לכאורה חלק האחרון שבד"ה זה (כשהקב"ה...) בא לכאר
 איך ע"י מיתת משה ואהרן נתקדש הקב"ה.

לפי"ז צ"ל:

(א) למה לא פל' כגון זה במיתת נדב זאביהוא ששם נאמר
 בקרובי אקדש"?

(ב) למה רש"י מביא ב' פסוקים לראיות?

(ג) למה רש"י מקדים פסוק הנמצא בתהלים ורק אח"כ פסוק
 הנמצא בוויקרא?

* * *

(ה) עה"פ "וירדו אבותינו מצרימה וגו' וירעו לנו
 מצרים ולאבותינו" (כטו) מעתיק רש"י תיבות "ולאבותינו"
 ומפרש: "מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על
 ישראל".

לכאורה צריך להבין הכרחו של רש"י להוציא תיבת
 "ולאבותינו" מפשוטה ולפרשה שקאי על האבות?

השפ"ח מפרש שאם הכוונה הי' כפשוטה על אבותיהם
 שהיו בגלות מצרים הי' כתוב וירעו לאבותינו קודם ואח"כ
 ולנו דכתיב לאבותינו לאחר זה "משמע דמילתא אחריתא הוא".

ולכאורה פל' זה אינו מוכרח ע"פ פשוטו כי ע"פ פשוטו
 אפשר לומר שנכתב תיבת "לנו" לפי "אבותינו" כי הצרה
 נוגעת להם יותר שהרגישו את זה בעצמם וכמו שמפרש בהגדה
 של פסח עם לקטו"מ על הפסקא "אשר גאלנו וגאל את אבותינו"
 על החילקו שבסדר פיסקא זו שמקדים "גאלנו" לגאל את

"אבותינו" לפיסקא "לפניך" ששם מקדים "לאבותינו" ואח"כ כותב "לנו" בפשטות*.

* * *

ה) עה"פ "נעברה נא בארצך גו' דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבולך" (כ, יא) מעתיק רש"י תיבות "דרך המלך נלך וגו'" ומפרש "אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול".

א) לכאורה צ"ל מה קשה בתיבות אלו שצריך לפרשם?

ב) לכאורה הרי זה היפך פשוטו כי לפי פשוטו פירוש תיבות אלו שבנ"י לא יתעצלו על הדרך וילכו במהרה וישתמשו בדרך המלך שהיא הדרך הרחבה והמהירה יותר?

ג) ואת"ל שפירוש זה מוכרח ע"פ פשוטו הרי הוא מתאים לתיבות "לא נטה ימין ושמאל" ולא לתיבות "דרך המלך נלך שרשי גם מעתיקם?

* * *

- עה"פ "ויאמר אליו אדום גו' פן בחרב אצא לקראתך" (כ, יח) מעתיק רש"י תיבות "פן בחרב אצא לקראתך" ומפרש אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצעק אל ה' וישמע קולינו ואני אצא אליכם במה שהורישכם אבי ועל חרבך תחיל

א) צ"ל מה קשה בפשוטם של תיבות אלו שרש"י צריך לפרשם?

ב) מה שפירש השפ"ח דיוקו של רש"י מתיבת "חרב" ולא נכתב "מלחמה" דוחק ע"פ פשוטו של מקרא?

ג) ואת"ל שכן מוכרח הרי הקושי הוא בתיבת "בחרב" ותו לא ולמה לי' להעביק גם תיבות האחרות?

ד) אחר שכבר פי' בד"ה "וישמע את קולנו" (כ, טז) "כברכה שברכנו אבינו הקול קול יעקב שאנו צועקים ונענים" למה אין רש"י מסתפק בפרשו כאן בכתבו "כמה שהורישני אבי ועל חרבך תחיל".

ה) יש גם לדייק "שינוי שבין ד"ה ובין ד"ה וישמע את קולנו ששם כותב "ברכה שברכנו" וכאן כותב "שהורישכם".

* * *

(*) ראה גם הערת הכותב שלאח"ז (אותג')

(ז) בד"ה "את בגדיו" (כ,כו) פירש רש"י: "את בגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על בנו לפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עצום עיניך ועצם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנא' לו כאשר מת אהרן אחיך, מתה שְנאוֹת לה".

(א) לכאורה צ"ל בתחילת פירושו אם רצונו של רש"י לפרש מהם הבגדים המדוברים כאן יכל להצאק ולכתוב "בגדי כהונה" ולמה הוסיף "הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם לבנו לפניו" שתיבות אלו אינם מוסיפים כלום לכאורה על מה שנאמר כבר בפסוק?

(ב) גם צ"ל בנוגע לסוף פי' "אמר לו הכנסו וכו'" מה מקומו לכאן לכאורה מקומו בדברים כשכתוב "כאשר מת אהרן"?

* * *

(ח) בד"ה "ויעש משה" פירש רש"י: אע"פ שהדבר קשה לא עכב".

צ"ל למה רש"י לא כתב כאן תיבות: "להגיד שבחו של משה" כמו שכותב במקומות האחרים כשמפרש תיבות "ויעש"?

* * *

(ט) בד"ה וינשכו את העם" (כא,ו) מפרש רש"י "יבא נחש שלקה על הוצאת דיבה ויפרע ממוציאי דיבה, יבא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים".

(א) לכאורה רצונו של רש"י לפרש למה הקב"ה נפרע להם ע"י נחשים דוקא א"כ הי' לו לרש"י לפרש פי' כבר על תיבות "וישלח גו' את הנחשים"?

(ב) גם צריך להבין למה רש"י צריך להביא כ' הטעמים? ובפרט שמקור פי' הוא כתנחומא יט ושם מביא טעם הב' בנפרד והקדמת "ד"א" וכאן רש"י מביאם כאחד?

(ג) גם יש לדייק כמה דיוקים בין התנחומא ופי' של רש"י:

שם כתוב "יבא נחש שהתחיל בלה"ר" וכאן רש"י כותב "שלקה".

שם כתוב "לה"ר" וכאן רש"י כותב "הוצאת דיבה" (וראה שיחת שלח א' בלקו"ש ח"ח שמבאר ההבדל שביניהם בפש"מ).

שם כתוב "שאוכל מינים הרבה ובפיו טעם אחד" וכאן "שכל המינין נטעמין לו טעם אחד".

שם כתוב "ויפרע מאוכלי מין אחד וטועמים מינים הרבה" וכאן "ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים".

* * *

(י) בפסוק (כב, ח) "ויאמר אליהם לינו פה הלילה כו' וישבו שרי מואב עם בלעם" צ"ל בפשט"מ למה שינה הכתוב מל' שכינה אותם כבר "זקני מואב" (כב, ז)?

* * *

(יא) בד"ה "לא אוכל לעבור" (כב, יח) מפרש רש"י "על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו האבות מפני השכינה".

וצ"ל למה רש"י לא פי' כפשוטו שבלעם לא יוכל "לעבור את פי ה'" מדובר כאן אודות מה שאמר לו הקב"ה "לא תאר את העם" (כב, יב) והוציא את זה מפשוטו ופירש שמדובר אודות הברכות שקיבלו האבות מפני השכינה?

ולא זכיתי להבין מה שפירשו המפרשים (שפ"ח, גו"א) שהכרחו שלרש"י מתיבת "לא אוכל" ומזה שלא כתיב "לא אעבור" "אבל לא אוכל משמע שאינו רשאי כיון שהוא ברשותו של הקב"ה ומדהוה לי' למימר לא אוכל לקללם מאי פי ה' דקאמר אלא לא אוכל לשנות הברכה שנתברכו מפני ה'". כי מה מכריח לומר ש"פי ה'" קאי על הברכות ולא על מה שאמר ה' לבלעם בפסוק יב?

* * *

(יב) בד"ה "במשעול" (כב, כד) מפרש רש"י: "כתרגומו בשביל וכן אם ישפוק עפר שומרון לשעלים עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלוכן, וכן מי מדד בשעלו מים ברגליו ובהלוכו".

לכאורה כאן רצונו לבאר לשון "משעול" שהוא "שביל" ומביא ע"ז ב' ראיות וצ"ל למה צריך לב' הפסוקים ובכלל מה שיזכרם לפי "שביל"?

* * *

(יג) עה"פ "ויאמר אליו מלאך ה' גו' הנה אנכי יצאתי לשטן כי יטר הדרך לנגדי" (כב, לב).

מעתיק רש"י תיבות "כי ירט הדרך לנגדי" ומפרש: "רבותינו חכמי המשנה דרשוהו נוטריקון יראה ראתה נסתה

בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני ולפי משמעו
כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרך
ומהר הדרך שהוא לכעס ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו ותכל
דוד. לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן על ידי רשעים יריטני
מפינס ומנחם אותי ע"י רשעים שאינם אלא מקניטים".

(א) וצ"ל למה הוצרך רש"י לג' הפירושים בל' "ירט".

(ב) גם צ"ל בסדר שצטט רש"י כי לכאורה פל' הב' הוא
היותר קרוב לפשוטו של מקרא והי' מתאים שיכתוב ראשון,
ולמוד שצ"ד נוטריקון נראה כהכי רחוק בפשוטו?

(ג) גם יש לדייק בלשונו של רש"י בהביאו פל' הא' "רבותינו
חכמי המשנה דרשוהו נוטריקון" שאיננו לשון רגיל כשרש"י מציין
לדרשה של רז"ל ולא בדרך הרגיל "דרשו רז"ל" "מדשו" או
כדומה?

* * *

(ד) בד"ה "קריית חוצות" (כב, לט) מפרש רש"י "עיר מלאה
שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא
יעקרו אלו", צ"ל למה מוכרח לפרש זה בפשוטו של מקרא הלא
לפי פשוטם של דברים אין כל הכרח שזה היתה מטרת נסיעתם
לשם ואין רגיל בפשוטו של מקרא לפרש למה הוא במקום מסויים?

הרב אליהו דאהן
- ברוקלין נ.י. -

יך בפרשתינו (כ, כ) מפרש רש"י "וביד חזקה בהבטחת זקננו
והידים ידי עשו".

ולכאורה איך מתאים הלשון "זקננו" כאן, הא אדון
אינו מדבר אל בנ"י אלא הכתוב מספר "ויצא אדום לקראתו
בעם כבד וביד חזקה" וא"כ הי' לו לרש"י לכתוב "בהבטחת
זקנו" (בלי שתי נונין).

אמנם בשפתי חכמים הנדפס בהרא"ם יש הגירסא "כהבטחת
זקנו" (רק עם נון אחד).

הת' מנחם מענדל סופרין
תות"ל 770 -

טו. בפרשת חוקת בתחילתה כתוב: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר" (יט,א) והיינו שהדיבור ה' גם לאהרן.

וצ"ל: א' רש"י כותב בד"ה ויקחו אליך (בפסוק שלאח"ז) לעולם הוא נקרא על שמך, ועד"ז בכתוב "דבר אל בני"י לשון יחיד דקאי על משה. וא"כ מדוע זה נאמר גם לאהרן?

ב' מדוע לאחר שכתוב "וידבר ה'" כתוב שוב פעם "אשר צוה ה'", וב' שאלות אלו לכאורה לא מוצאים שרש"י יענה ע"ז.

*

*

*

בהמשך עה"פ "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא" (יט,כב) מפרש רש"י "הטמא הזה שנטמא במת יטמא", וצ"ל מדוע קורא לו בתחלה טמא "הטמא יטמא" דהכונה בכתוב זה שנוגע במת יטמא, ועד"ז ברש"י הטמא הזה שנטמא במת יטמא, והי' לכאורה צ"ל זה שנוגע במת יטמא.

*

*

*

בהמשך עה"פ "וידעו לנו מצרים ולאבותינו" (כ,טו) מעתיק רש"י תיבת ולאבותינו ומפרש "מכאן שהאבות מצטערים בקרב כשפורעניות באה על ישראל".

ולכאורה כשרוצים ללמוד לשאר מקומות "מכאן" יש להביא ראיה ברורה ועד"ז בעניינינו אולי נאמר ש"ולאבותינו" קאי על האבות שהיו במצרים, ואזי מאין לנו ההוכחה שקאי על האבות שמצטערים בקבר?

ובש"ח על אתר מפרש דא"ל כן משום דא"כ הי' צ"ל הסדר בכתוב ובתחילה לאבותינו ואח"כ וידעו לנו.

וצ"ל דהנה ידועה תורת הרשב"א על הסדר בתפילה אלוקינו ואלקי אבותינו, דמדוע אומרים בתחלה אלקינו? כיון שזה קרוב אלינו.

והגם שהבן ה' לא למד עדיין תשובת הרשב"א מ"מ בודאי שהוא מתפלל בכל יום וכשרואה בתפילה שאומרים בכל יום כמה וכמה פעמים בתחילה אלוקינו ואח"כ אלקי אבותינו יכול להבין שזהו מפני שמתחילים במה שיותר קרוב אלינו,

ועפ"ז הדרא הקושיא לדוכתיה מנין לרש"י בפש"מ שלאבותינו קאי על האבות שבקבר?

ובפרט שע"פ פשטות כאשר משה רבינו שולח מלאכים למלך אדום יש לו לדבר אתו בשפה שלו (דהיינו בשפה של מלך אדום), וא"כ כאשר אומרים שהכוונה בתיבות "ולאבותינו" הוא לאבות שבקבר שיש להם צער, הרי מלך אדום יצחק ע"ז, ראשית כל ישאל מאין למשה זאת, וכדומה.

ובכלל בפסוק זה צ"ל מדוע הפסוק כותב ג' פעמים תיבת מצרים, בתחילתה כתוב: וירדו אבותינו מצרימה, ואח"כ שוב כתוב ונשב במצרים אח"כ שוב כתוב בפעם ג' וירעו לנו מצרים, ורש"י לא מפרש לכאורה?

הת' שאול משה אליטוב
- גן ישראל דיטראויט -

טז. רש"י בפרשתנו פרק כב פסוק ה מסביר את המלה "פתורה" שהפירוש הוא שולחני הזה שהכל מריצים לו מעות כך כל המלאכים מריצין לו אגרותיהם. ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום. ולכאורה צריכים להבין מה קשה בכלל לרש"י, שרש"י צריך לפרש שולחני וגו', למה לא טוב הפשוטו של מקרא שזה שם מקום ובגלל זה צריך רש"י להגיד פירוש אחר. וא"כ קשה על הפשוטו של מקרא למה הוא אומר את זה בסוף דוקא ולא בהתחלה. וצ"ע.

הת' שניאור זלמן זאיאנץ
- ישיבת תורת אמת ירושלים -

כע"ז הקשה הת' אבינועם תעיזי תות"ל 770.

יז. בגליון דש"פ קרח (שמו) הביא הרב וו. ראזענבלום הרש"י ד"ה ודתן ואבירם (בתחלת הפרשה) שכתב "והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה וכו'".

ושאל דהנה מצינו כמ"פ שרש"י מפרש למה נסמכה וכו' כמו בתחלת פ' שלח למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים וכן בכמה מקומות וא"כ למה לא פירש רש"י שפרת קרח נסמכה לפ' ציצית (שבסוף פ' שלח) מפני שהלבישן טליתות שכולן תכלת וכו' - ע"כ.

ויש להעיר מלקו"ש חלק ח"י בין בפ' בהעלתך ובין בפ' שלח שכתב דמדובר כמה פעמים שמזה שרק במקומות מסויימים שואל רש"י הטעם דסמיכות הפרשיות מוכח דע"ד הפשט דרך פרש"י עה"ת לא קשה למה הפרשיות סמוכות וכשרש"י מקשה "למה נסמכה וכו'" זהו מפני שע"פ פשט' יש קושי בסדר הפרשיות.

ומבאר בנוגע לפ' שלח דקשה לרש"י איך סומכים פ' מרגלים לפ' מרים דהא יש לטעות דמרים ומרגלים היו באותו דרגא ח"ו, ע"ז מתרץ רש"י לפי שלקתה על עסקי דיבה ... ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, הסמיכות דשתי פרשיות אלו להגיד גודל החטא דמרגלים, עיי"ש.

הת' מנחם מענדל סופרין
- תות"ל 770 -

יח. בנוגע למה שרצה להשיב הת' מ.מ.ס. בגליון הקודם על מה ששאלתי בגליון מג (שמה) עפרש"י בענין "היש בה עץ אם אין" (יג, כ) שרש"י מפרש "אם יש אדם כשר שיגיד עליהם בזכותו", ששאלתי למה שינה רש"י מפשוטו של מקרא?

והנ"ל רצה לתרץ "דקשה לרש"י השאלה היש בה עץ" דלכאורה כיון דבאים בארץ נושבת א"כ בודאי שיש שם עץ עכ"ל ונראה לי דוחק כי זה עצמו הי' תכלית מטרת הריגול חוץ משאר הדברים לראות אם אמנם באים בארץ נושבת, ועוד ועיקר אני ציטטתי שם לעיין באוה"ח שלפני' א"ש בפשוטו "שמשה ביקשם היש בה עץ שנתברכה בהם הארץ ול' עץ לשון יחיד אינו קושיא כי זה מורה על המין".

וממשיך הנ"ל בחירוצו "ואמנם כתיב בפסוק גופא "ולקחתם מפרי הארץ כמ"ש השפ"ח הרי בודאי שיש עץ ולכך צריך רש"י להוציא תיבת עץ מפשוטה", עכ"ל.

וגם פי' זה אינו לפי פשוטו כי כפשוטו המשך הפסוק הוא "ומה הארץ השמה היא גו' היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ" שאפשר לפרש שאם אמנם יש בה עץ ולקחתם מפרי הארץ.

עוד רצה הנ"ל לתרץ על מה ששאלתי בפרש"י (יד, א) על כל העדה: סנהדראות שגם כאן נראה היפך פשוטו של מקרא?

ואולי יש לומר (נוסף למה שהעירו המערכת) דקשה לרש"י דמתחיל הקרא "כל העדה" ומסיים "ויבכו העם" ולכן מפרש דהעדה קאי על סנהדראות עכ"ל.

לפ"ז יש לדייק שבפרשתינו בפסוק "ויראו כל העדה כי גוע אהרן גו' ויבכו וגו' כל בית ישראל" (כ, כט) שלא ביאר רש"י על מי קאי תיבת העדה אם על הסנהדראות או על העדה שהיתה שלימה (כמובא ברש"י כ, א גם כ, כב)?

בנוגע למה שהעירו המערכת וציינו לפסוק שבויקרא (ד, יג), "ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו וגו'" (א) שם כתוב עדת ישראל, (ב) שם יכולים לומר שהכרח של רש"י הוא משאלה שבכללות לשון הפסוק איך כל העדה כפשוטה תוכל לטעות בדין א' או במצוה א' אם לא שנפרש כאן שהעדה קאי

יהסנהדרין, משא"כ בפרשת שלח שאין הכרח לכאורה לומר כן,
(ב) שם הכשון עיני הקהל מסייע לפירושו של רש"י כידוע.

הרב אליהו דהאן
- ברוקלין נ.י. -

יט. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י פ' פנחס*

<u>פרק ופסוק</u>	<u>ד"ה</u>	<u>נת' בהתוועדות</u>
כה, יא	פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן	פינחס תשכ"ה ¹
כו, א	ויהי אחרי המגפה וגו'	פינחס תשל"ד ²
כו, יא	ובני קרח לא מתו	פינחס תשל"ז
כז, ב	לפני משה	מוצאי ש"פ פינחס תשל"ח ³
כז, ג	והוא לא הי' וגו'	פינחס תשכ"ח ⁴
כז, ה	ויקרב משה את משפטן	פינחס תשכ"ו ⁵
כח, ב	צו את בני ישראל	פינחס תשל"א ⁶
כח, ב	במועדו	פינחס תשל"ב, תשד"מ ⁷
כח, י	ריח ניחוח	פינחס תשל"ב(פ)
כח, יט	פרים אילים כבשים	פינחס תשמ"ה
כט, יח	ומנחתם ונסכיהם לפרים	פינחס תשמ"א ⁸
שם	ולכבשים**	פינחס תשמ"א ⁸
כט, לה	עצרת תהי' לכם	פינחס תשכ"ז(פ)
כט, לו	פר אחד איל אחד	פינחס תשכ"ז(פ)

פינחס תשכ"ה⁹

ויאמר משה אל בניי

לט,א

1) לקו"ש ח"ח ע' 160-170. 2) לקו"ש ח"ח ע' 326-333. 3) לקו"ש חכ"ג ע' 182-189. 4) לקו"ש ח"ח ע' 171-181. 5) לקו"ש ח"ג ע' 93-98. 6) שם ע' 99-104. 7) לקו"ש פ' פינחס תשמ"ה 8) לקו"ש חכ"ג ע' 198-205. 9) לקו"ש ח"ח ע' 334-341.

(* ראה לקו"ש: ח"ב ע' 609. ח"ג ע' 93, הערה ראשונה, ח"ח ח"ח ע' 318. הערה 4, שם ע' 483.
(** ראה לקו"ש שבהערה 8 הערה 6.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- ברוקלין נ.י. -

ב ג ל ה

כ. שאלנו הרב ר' א.מ. שי' בנוגע לאלו שהיו נמצאים פה בחו"ל בש.ז. ועשו יו"ט שני של שבועות, ואח"כ בשבת שאחר חגה"ש קראו פ' נשא, ובמילא בשבת העבר קראו פ' קרח, אלא בהיות שידעו שיטעו בשבוע זה לאה"ק שיקראו שם רק פ' בלק, וידעו שבאה"ק לא יוכלו להתאסף יחד לקרות ב' פרשיות חוקת ובלק (כהקריאה בחו"ל בשבת זו) לכן קראו פ' חוקת בשבת העברה, והשאלה היא איך צריך לחלק מספר הקרואים, והאם הוא צ"ל ביחד עם פ' קרח או קריאה בפני עצמה עם קרואים בפני עצמם וכו'.

ונלע"ד, דכיוון שקריאת פ' חוקת אינה חיובית אז כלל (כפ' קרח) בחו"ל, כיון שהיא רק פרשה שעתידי לבטל קריאתה ע"כ יקראו ז' גברי בפ' קרח והשביעי יקרא עכ"פ ג' פסוקים סוף פ' קרח ופ' חוקת כולה, עי' שער אפרים (שער ז' סעי' ט') שאם בא להשלים הפרשה שביטל בשבת העברה, העולה רביעי לחבר הסדרים יחד, כמו בשבת שקורין ב' סדרים מחוברים עי"ש, ובס' באר יעקב (סי' קל"ה אות ד') כ' בשם ס' לשון חכמים דמה טוב שיקרא אחד מן העולים כל הסדרה שבטלו והשאר יעלו בחיובא דיומא ועי' בכף החיים שם אות ה' שהראשון יקרא פ' שביטל כולה וג' פסוקים בפרשה דיומא והשאר בחיובא דיומא עי"ש, אבל בנדו"ד הרי כפ' קרח יש שתי מעלות, חדא שהיא חיובא דיומא, וגם שחלה עליו קודם, ולפ' חוקת אין בשבת זו לגבי נוסעים אלה שום מעלה כלפי פ' קרח, ואדרבה, קריאתה אינה חיובית כלל, ע"כ כו"ע יודו בזה שיקראו ז' גברי בפ' קרח והשביעי יקרא עכ"פ ג' פסוקים בפ' קרח ופ' חוקת כולה.

הרב ב. שטערן
- אה"ק -

ש ו כ ו ת

כא. בגליון כח(של) העיר הרב של"ח הכהן מס' צפנת פענח לבעל התולדות שכותב: "ביאור הכתוב אלה פקודי... אשר פקד על פי משה ואהרן".

וכמו"כ בס' נועם אלימלך לפ' פקודי מביא בהמשך ביאורו: "העדות אשר פקד ע"פ משה ואהרן שהיו משתוקקים תמיד להשפיע לישראל ולא הי' כוונתם והשגחתם על עצמם".

והעיר שם שבכתוב בפ' פקודי וכתוב: "אשר פקד על פי משה עבודת הלויים", ולא נזכר אהרן.

והביא שם מסה"מ-הקצרים (ע' תקצ"ב): "ענין מה שמצינו בזהר כמה פעמים סודות על הרבה פסוקים והפסוק לא נכתב כפי הדרש, במגיד מישרים בסופו שהדבר שנשתלשל בשכל האדם והוא אינו זוכרו שמעלימים ממנו כו' אבל הדבר אמת כו' והבן וד"ל".

ולהעיר ג"כ מס' מאה שערים דל"ב ע"ב (וכמדומה שכבר נדפס בסה"מ-ענינים) ד"ה ענין לה"ק: "והמופת הוא מהמגיד של הב"י שא"ל פסוק א' מתוך דבריו שלא כסדר שנכתב, ובודאי לא יתכן שישבש המגיד ח"ו, וגם הב"י ח"י בקי בע"פ בכל התורה, אלא מוכרח להיות שבהתלבשות בפה ולשון למטה משתבשים ומתהוים האותיות לפי אופן הכלי והגילויי שבעת זו, וד"ל".

א' התמימים
- תות"ל 885 -

כב. בלקו"ש ח"ג ע' 806 כתב וז"ל: "כ"ק מו"ח אדמו"ר האט געזאגט (ווען איינער פון די אויספארשער, - אין דער צייט וואס דער רבי איז געווען ארעסטירט אין רוסלאנד אין יאר תרפ"ז - האט דעם רבי'ן געדראט מיט א רעוואלווער): אז די וואס האבן א סך געטער און איין ווטלט, שרעקן זיך פאר א רעוואלווער; אבער דער וואס האט איין ג-ט און צוויי וועלטן האט זיך נישט וואס צו שרעקן" עכ"ל.

ובמאמר ד"ה ברוך הגומל דש"פ בלק תשמ"ה מבאר סיפור זה: "כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה, (ש)המשיך הבחי' דמן העולם ועד העולם גם בהיותו בשפאלערקע. וכידוע מה שאמר לחוקר המנגד לאלקות בתכלית, שאצלו ישנם ב' עולמות, היינו שאצלו הי' בחי' עולם תראה כחיך, שגם בהיותו במקום, ובהדיבור שלו עם איש כזה גם בזה גילה נהמשיך בחי' מן העולם ועד העולם, ב' עולמות" עכ"ל.

אמנם במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריל"צ באג"ק שלו ח"ח ע' סמ"ך ואילך שמעשה הנ"ל היתה בקיץ תר"פ בשנת האבילות על כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ואילך וז"ל: "והנני להעתיק בזה קטע מהרשום בזכרונותי מה שבדידי הוי עובדא בקיץ תר"פ] בחדש תמוז שנקראתי לבא אל הטשעקא - השם ג.פ.א. עוד לא הי' אז - ברוסטוב ע"נ דון... ואני וטרם גמרתי את תפלת שחרית - שהייתי אז עובר לפני התיבה בשנת האבילות על הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"ס זי"ע והנה שלשה שלוחי חצר מות נכנסו אל חדר התפלה וקני רובים בידיהם מלובשים בבגדי שרץ מיוחדים במראה שחור ואדום וחגורותיהם מלאים כדורים ושתי אקדוחים ושני סכיני קוקז תלויים בחגורותיהם וכובעיהם נחשת ופניהם בוערים ויגשו אלי לאמר הנך מוזמן ללכת עמנו תיכף אל הטשעקא"

עיי"ש בארוכה ומסיים שם בעמוד ס"א ואילך: "עוד טרם גמרתי את דברי הפסיקני אחד מן המסובים אל השלחן שישב מימין היושב בראש השלחן, ויגביה את האקדח שהי' מונח על השלחן מולי - כי חוץ מזה שהיו חגורים כלם בכלי זיין הי' גם אקדח מונח על השלחן לפני כל אחד מהיושבים - ויאמר, צעצוע זה מסיר את הפרינציפים ואימתו פותח את הפה וגם אלם נעשה דברך.

טעות גמור - השבתי - צעצוע זה עושה רושם רק על הבלתי מאמינים נמוגי הלב שאין להם אלא עולם אחד והרבה אלים, איין וועלט און א סך געטער, כל בעל תאווה יש לו אלקיו, אבל אנחנו שיש לנו רק אל אחד ומאמינים בשני עולמות הנה צעצוע זה שאתם מראים לי לא לבד שאינו מבהיל אלא גם אינו עושה רושם." עכ"ל ועיי"ש בארוכה.

א' התלמידים

כג. בפרקי אבות שאומרים (ולומדים) בשבת זו יש משנה שיש לו שייכות לפרשתינו פרשת בלק, פרק ה' משנה י"ט:

"כל מי שיש בו שלשה דברים הללו, הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים, הוא מתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה. תלמידו של בלעם הרשע עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו, אכלין בעולם הזה, ונוחלין העולם הבא, שנאמר: להנחיל אהבי יש, ואוצרותיהם אמלא. אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת, שנאמר: ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך." עכ"ל.

וצריך להבין מהו כל האריכות כאן ולמה לא נאמר בקיצור:

הוי מתלמידיו של אברהם אבינו שהי' לו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, ותו לא. על דרך ששניו בפרק ראשון משנה יב... הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

הרי אין המשנה אומר שם:

כל מי שיש לו דבר זה. הוא מתלמידיו של אהרן, ובדבר אחר הוא מתלמידיו של קרח, תלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו'. תלמידיו של קרח שונא את השלום ואוהב את המחלוקת וכו' (וכדומה ללשון זה), מה בין תלמידיו של אהרן לתלמידיו של קרח תלמידיו של אהרן אוכלין בעולם הזה וכו' תלמידיו של קרח ירדו לבאר שחת (וכדומה ללשון זה).

וא"כ צריך להבין למה נשנה משנה זו באריכות גדולה כל כך.

הרי כוונת התנא ללמוד מילתא דחסידותא שצריך האדם להיות לו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה.

וללמוד זה אין מוכרח כל האריכות הזה.

עוד צריך להבין מה שהמשנה אומר אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת שנאמר ואתה אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה וגו',

הרי הפסוק אומר בפירוש שמדבר אודות אנשי דמים ומרמה.

וכי מי שיש לו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה נכנס בסוג של אנשי דמים ומרמה?

עוד צריך להבין למה מעתיק המשנה תיבות: ואני אבטח בך.

ולכאורה מתיבות אלו אין מביאים שום ראי'.

(דרך אגב, פסוקים אלו הם פסוקים שבאים בהמשך לפדה בשלום נפשי (שבסוף קפיטול נה שבתהילים) ואומרים אותם בהניגון הידוע של חג הגאולה, ובזה יש שינויות של משנה זו גם לחג הגאולה).

ש ו נ ו ת

כדן, הרבה פעמים מוצאים קשר, ולפעמים קשר בולט, בין שיעורי החת"ת ושיעורי הרמב"ם ולפעמים גם קשר לענינו של יום וכמה מהם רשמתי כדלהלן:

(צטטתי מספר המצוות להרמב"ם, במקום ספר יד החזקה, מפני שרוב הפעמים, הקו המשותף שבין השיעודים השונים נמצא בנושא הכללי שבשיעור הרמב"ם, לאו דוקא בהלכות הפרטיות).

י' תשרי יום ד' (יוה"כ)

שיעור סה"מ להרמב"ם:

(מ"ע מ"ט)

"הצווי שנצטוינו בעבודת היום כלומר כל הקרבנות והדוויין שנצטוינו ביום צום כפור לכפר בהם כל העונות וכו'".

י"ג תשרי, שבת פרשת האזינו

שיעור חומש: (תחילת הפרשה, לא השיעור שביעי) (האזינו - פרשה ראשונה - פסוק ב'),
 "תזל כטל אמרתי".

שיעור תניא:

(אגה"ק - פרק כ"א - דף קל"ג עמוד א')

"אד"ש כמשפט לאוהבי שמו וכו' אליהם תטוף מלתי ותזל כטל אמרתי וכו'."

ט"ו תשרי, יום ב'

שיעור חומש:

(זאת - הברכה - שני - פסוקים א'-י')

"וללוי אמר וגו' יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל".

שיעור תניא:

(אגה"ק - פרק כ"ב - דף קל"ד עמוד א')

"ההיתה כזאת מימות עולם וכו' לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בניני העולם הגשמי וכו' וכן משארז"ל ובהנין ממנו עצה ותושיה הזינו בד"ת הנקרא תושי' וכו'".

לעילוי נשמת

ר' יצחק בן יוסף ע"ה

ס א ק ס

נפטר יום ועש"ק ט"ז תמוז תשל"ח

תנצב"ה